

**UNIVERSITATEA DE STAT DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris:
C.Z.U.: 378.18:796.5

LUNGU Ecaterina

**FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE ALE STUDENȚILOR
ÎN CADRUL PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE**

Specialitatea: 533.04. Educație fizică, sport, kinetoterapie și recreație

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Chișinău, 2024

**Teza a fost elaborată la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport
din Chișinău**

Conducător științific:

Rîșneac Boris, doctor în științe pedagogice, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. Onoi Mihail, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău

2. Crotenco Iuri, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. Mocrousov Elena, președinte, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău

2. Braniște Gheorghe, secretar științific, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău

3. Dorgan Viorel, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău

4. Carp Ivan, doctor în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău

5. Chirazi Marin, doctor în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea "Al.I. Cuza", Iași, România

Susținerea tezei va avea loc la 28.05.2024, ora 14.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 533.04-24-18 din cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport din Republica Moldova (str. A. Doga 22, Chișinău, MD-2024, sala mica a Senatului, bir. 105).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității de Stat de Educație Fizică și Sport și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la _____ 2024.

**Secretar științific al
Consiliului Științific Specializat,
doctor în științe pedagogice,
conferențiar universitar**

Braniște Gheorghe

**Conducător științific
doctor în științe pedagogice,
profesor universitar**

Rîșneac Boris

Autor:

Lungu Ecaterina

© Lungu Ecaterina, 2024

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
REPERE TEORETICE PRIVIND PREGĂTIREA PROFESIONALĂ A STUDENȚILOR ÎN CADRUL PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE (conținutul de bază al capitolului 1)	7
COMPONENTELE STRUCTURALE ALE PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE, PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA COMPETENȚELOR STUDENȚILOR (conținutul de bază al capitolului 2)	9
ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A EFICIENȚEI FORMĂRII COMPETENȚELOR PROFESIONALE LA STUDENȚI ÎN CADRUL PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE (conținutul de bază al capitolului 3)	18
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	23
BIBLIOGRAFIE	27
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	29
ADNOTARE (în română, rusă și engleză)	31

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. O pregătire profesională de calitate a viitorilor specialiști conform cerințelor pieței muncii asigură dezvoltarea cu succes a industriei turistice ca ramură a economiei naționale [2, 5, 13]. În formarea profesională a specialiștilor din domeniul turismului, un loc aparte îl ocupă practicile instructiv-turistice. În mod tradițional, învățământul superior a fost întotdeauna integrat cu activități practice. Astfel, de-a lungul timpului s-a dezvoltat o anumită experiență de desfășurare a practicii de producție la întreprinderile de stat, actualmente de inițiere și tehnologică în cadrul întreprinderilor turistice private. O analiză a acestei experiențe ne permite să evidențiem faptul că aspectele organizaționale și metodologice ale dezvoltării practicilor de producție au fost dezvoltate. Cu toate acestea, odată cu schimbarea situației economice și sociale din țară, sistemul de pregătire în cadrul practicii de producție a fost distrus și abia în ultimii ani, datorită teoriei și metodologiei educației și pregătirii profesionale, ținând cont de noile condiții, practica instructiv-turistică a devenit obiect de cercetare.

În procesul de pregătire practică, una dintre principalele metode de predare este formarea unor competențe specifice, ce pot fi obținute doar în teren sau în cadrul întreprinderilor turistice. Pregătirea studenților în timpul practicii are loc în cadrul activităților cognitive. Studenții trebuie să soluționeze constant sarcini în condiții reale în mod special în cadrul unei practici de teren [28, p. 137].

Problema practicii educaționale și de producere a studenților în cadrul instituțiilor superioare ce dispun de specialități la diverse domenii profesionale, inclusiv și domeniul general de studiu „Servicii publice”, specialitatea Servicii hoteliere, turism și agrement este cercetată de mai mulți autori [1, 6, 14, 16, 21, 24, 25]. În această cercetare este dezvăluit conținutul și organizarea practicii instructiv-turistice în sistemul de învățământ superior (ciclul I - licență), în care este determinat rolul acesteia în formarea competențelor necesare viitorilor specialiști din industria turismului, ce sunt aplicate și în alte tipuri de practici, precum cea de inițiere și tehnologică.

În același timp, pe bună dreptate se menționează faptul că practica actuală de inițiere și tehnologică a studenților instituțiilor superioare, ce dispun de specialități la domeniul profesional „Servicii hoteliere, turism și agrement”, în cadrul întreprinderilor turistice este de obicei de scurtă durată și nu prevede dezvoltarea tuturor aspectelor necesare activității managerilor din domeniul turismului, inclusiv competențelor de teren, iar studiul nostru vine să completeze cele două practici cu un marș turistic de lungă durată în care în calitate de instructori în turism sunt angajați studenții anului III de studii care pregătesc și desfășoară această activitate cu un grup de turiști, obținând competențe practice foarte necesare managerilor pe destinații turistice în care se utilizează mijloacele de transport terestru.

O analiză a practicii actuale a studenților în cadrul agențiilor de turism, efectuată în studiul nostru a demonstrat că principalele dezavantaje ale organizării și conținutului acesteia sunt următoarele:

- lipsa planificării educaționale;
- criteriile de selecție nedezvoltate pentru alegerea unei agenții de turism și a persoanei responsabile de practică dintre specialiștii agențiilor de turism;
- durată scurtă a studenților la locul de practică;
- competențe practice de teren insuficiente a studenților în timpul însoțirii grupurilor de turiști pe traseu etc.

Toate acestea reduc eficiența unui mijloc atât de important de formare a specialiștilor în sfera turismului, precum practica instructiv-turistică. Deci, conform datelor noastre, doar 26% dintre

managerii de turism deja consacrați au evaluat în mod pozitiv practicile instructiv-turistice în formarea profesională în cadrul instituțiilor de învățământ superioare. Toate cele de mai sus au determinat alegerea temei, stabilirea scopului și obiectivelor cercetării.

Descrierea situației din domeniul de cercetare și identificare a problemelor.

Începutul prezentei cercetării l-a constituit observarea complexului de probleme cu care se confruntă studenții în cadrul practicii instructiv-turistice. Una dintre problemele de bază ale pregătirii profesionale a studenților în cadrul practicii instructiv-turistice o constituie formarea competențelor care pun bazele pregătirii viitorului specialist în domeniul turismului, competențele practice de teren fiind esențiale în activitatea acestuia. Acest aspect a fost studiat de mulți specialiști: Mindrigan, V., 2001; Tighineanu, Al., 2019; Carauș, I., 2018; Carp, I., 2000 atât în plan național, cât și internațional: Есина, Л.Б., Зинченко, С. В., Уткина, Н. В., 2017; Устенкова, О., Намазбаева, З., Смыкова, М., 2013; Зеер, Э.Ф., Заводчиков, Д.П., 2011, Vivas, С., Castilla, С. А., Becquer, J. С., 2018, Sanna-Mari, R., 2017 [3, 4, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 26, 27, 19, 20], însă care rămâne totuși a fi problemă a sistemului de pregătire profesională a cadrelor din domeniul turismului, fapt reflectat și în cadrul Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism – 2020” în care, una dintre priorități o reprezintă pregătirea profesională a cadrelor din cadrul instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova [34]. Sporirea numărului de turiști în ultimii ani în Republica Moldova a determinat cerințe către pregătirea profesională a specialistului capabil de a comunica, soluționa diverse situații în activitatea zilnică în cadrul întreprinderilor turistice.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul cercetării constă în formarea competențelor profesionale ale viitorilor specialiști din domeniul turismului, prin aplicarea modelului competențelor profesionale obținute în cadrul practicii instructiv-turistice, necesare pentru munca de teren, fapt ce a condus la eficientizarea pregătirii profesionale a acestora.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică, elaborarea și evaluarea modulelor experimentale pentru perfecționarea procesului de formare a competențelor profesionale ale studenților instituțiilor de învățământ superior de educație fizică și sport în cadrul practicii instructiv-turistice, ce vor asigura competitivitatea și inserția eficientă pe piața muncii.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza literaturii de specialitate privind formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice.

2. Determinarea componentelor structurale ale practicii instructiv-turistice, în vederea îmbunătățirii competențelor profesionale ale studenților.

3. Elaborarea modulelor experimentale pentru activitățile practice de teren, necesare în formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice.

4. Argumentarea experimentală a eficacității implementării activităților practice experimentale de teren în formarea competențelor profesionale ale studenților pe parcursul practicii instructiv-turistice.

Ipoteza cercetării. S-a presupus, că elaborarea și implementarea activităților turistice, axate pe formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice va fi eficientă dacă:

- vor fi identificate acele module și activități turistice, dar și modificat, statutul studentului practicant pentru a eficientiza activitățile în cadrul practicii instructiv-turistice.
- vor fi identificate competențele profesionale ale studenților necesare în cadrul practicii instructiv-turistice.

- va spori nivelul însușirii competențelor profesionale ale studenților necesare în cadrul practicii instructiv-turistice.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese: procesul de realizare a sarcinilor stabilite s-a axat pe următoarele metode de cercetare:

- **teoretice:**

- *analiza literaturii științifico-metodice de specialitate*, cercetarea și documentarea științifică, generalizarea și sistematizarea, abstractizarea și modelarea teoretică privind problema de cercetare lansată;

- **empirice:**

- observarea, chestionarea, testarea, evaluarea formativă prin activitățile propuse.

- **statistice:**

- experimentul psihopedagogic - include etapa de constatare de formare și control prelucrarea statistică și interpretarea datelor experimentale.

Noutatea și originalitatea științifică constau în identificarea aspectelor esențiale ale organizării practicii studenților din instituțiile de învățământ superior de educație fizică și sport, care determină cerințele de implementare a modulelor didactice de formare și dezvoltare a competențelor, prin elaborarea modelului competențelor profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului, obținute în cadrul practicii instructiv-turistice, fapt ce a contribuit la eficientizarea procesului de pregătire a acestora.

Semnificația teoretică a lucrării este determinată de aspectele metodice și organizatorice, justificate științific și experimental, ale procesului de formare a competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice în instituțiile de învățământ superior de educație fizică și sport, care îmbunătățesc viziunile existente privind pregătirea profesională a studenților la specializările de turism.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de capacitatea utilizării modelului competențelor profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului obținute în cadrul practicii instructiv-turistice, ceea ce poate marca demersul de formare a competențelor profesionale ale studenților prin valorificarea activităților turistice în teren.

Tezele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Procesul de formare a competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice;

2. Competențele formate studenților în activitățile practice de teren planificate, organizate și desfășurate în calitate de instructor de turism;

3. Fundamentarea teoretică a planului de învățământ, bazat pe implicarea studentului în activități practice de teren, și metodologia de implementare a acestuia, pentru formarea competențelor profesionale necesare viitorului specialist din domeniul turismului.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele studiului și cerințele pentru formarea competențelor profesionale în cadrul practicii instructiv-turistice, prin implicarea activă a studenților în planificarea, organizarea și desfășurarea activităților practice de teren, au fost implementate în Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, precum și în alte instituții din Republica Moldova.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetărilor au fost diseminate la comunicări științifice naționale și internaționale (Chișinău, 2017, 2018, 2019, 2020; Galați, 2017, 2023; Brașov, 2017; Bacău 2019).

1. REPERE TEORETICE PRIVIND PREGĂTIREA PROFESIONALĂ A STUDENȚILOR ÎN CADRUL PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE

(conținutul de bază al capitolului 1)

Progresul societății moderne în contextul dezvoltării tehnologiilor moderne scot în prim plan necesități specifice privind formarea profesională a studenților în sistemul de învățământ superior în diverse domenii ale economiei, inclusiv în cel al turismului [18, p.7].

Deoarece cerințele actuale în dezvoltarea societății sunt într-o creștere constantă, în diverse domenii de activitate, inclusiv cel al turismului, în mod special în pregătirea profesională a cadrelor în instituțiile de învățământ superior prin: ritmul rapid de dezvoltare a tehnologiilor informaționale, necesitatea experienței profesionale a studenților ce poate fi obținută prin activitatea practică (realizarea stagiilor de practică în teren: activități turistice în calitate de instructor, ghid turistic, turoperator receptiv etc.) [22, 23].

Conform Legii „Cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova”, turismul, ca industrie, este recunoscut ca un sector prioritar al dezvoltării economice. În același timp, pentru dezvoltarea turismului este planificată crearea unui nou cadru legislativ prin dezvoltarea și punerea în aplicare a strategiilor de dezvoltare a turismului pentru a suplimenta dezvoltarea domeniului turistic, care cuprinde o serie de aspecte, printre care și pregătirea profesională a cadrelor etc. În acest context, conform art.24 din Legea turismului nr.798-XIV din 11.02.2000 „.....pregătirea profesională în domeniul turismului se realizează de către instituțiile de învățământ superior și postuniversitar de stat și private, acreditate în condițiile legii”. Astfel, mai multe instituții de învățământ acreditate pregătesc cadre la specialitatea „Servicii hoteliere, turism și agrement”, în cadrul catedrelor/departamentelor de specialitate de turism, atât la ciclul I (licență) învățământ cu frecvență și frecvență redusă, cât și la ciclul II (masterat).

Resursele umane la ora actuală reprezintă o verigă importantă în dezvoltarea întreprinderii, în contextul în care acestea interacționează cu consumatorii serviciilor turistice, iar acest fapt presupune resurse umane cu o pregătire profesională bună, competente pentru a putea influența vânzarea acestora [12, p. 211].

Conform Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism - 2020”, în Republica Moldova pregătirea profesională a cadrelor a devenit o problemă prioritară a domeniului fiind în prim plan și în strategiile instituțiilor de învățământ superior. În pofida acestui fapt, pregătirea profesională a resurselor umane din domeniul turismului nu au ajuns la nivelul standardelor internaționale, pentru aceasta fiind necesare studii complexe la acest subiect. Acest segment al industriei turistice se confruntă cu o serie de deficiențe și impedimente pe care toți actorii implicați trebuie să le soluționeze (Figura 1.1).

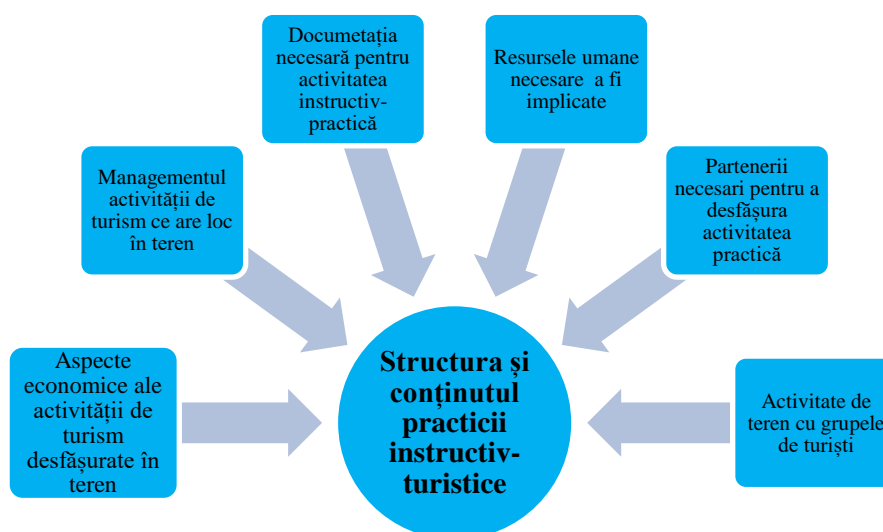
Strategiile Republicii Moldova în domeniul turismului evidențiază o serie de cerințe necesare pentru pregătirea profesională a cadrelor în domeniul turismului, iar dintre cele mai elocvente sunt [7, p. 31-33]:

- adaptarea programelor de studii în instituțiile superioare de învățământ;
- încheierea de convenții cadru de parteneriat între instituțiile de învățământ superior și întreprinderile turistice privind perfecționarea și adaptarea programelor de studii precum și realizarea stagiilor de practică;
- îmbunătățirea calității educației beneficiarilor programelor de studii luând în calcul o serie de factori printre care și componenta practică;
- aplicarea practică a cunoștințelor beneficiarilor în activitatea reală.

Deficiențe în pregătirea profesională a cadrelor din domeniul turismului în Republica Moldova

Insuficiența cadrelor didactice pregătite teoretic și practic în conformitate cu standardele internaționale în domeniu	Calitatea joasă a pregătirii practice a absolvenților.	Lipsa unui parteneriat între instituțiile de învățământ acreditate, autoritățile publice și agenții economici din domeniul turismului privind realizarea stagiului de practică a studenților	Lipsa unei informații generalizate privind cererea și oferta de cadre pe piața turistică	Insuficiența echipamentului și materialelor didactice adecvate pentru industria turismului, precum și a bazelor pentru practica tehnologică în procesul de formare profesională.	Lipsa unui schimb de experiență cu țările vecine privind pregătirea cadrelor din turism	Nivelul înalt de fluctuație a cadrelor	Programe de învățământ neajustate la cerințele actuale ale pieței turistice și insuficient corelate cu standardele internaționale
--	--	--	--	--	---	--	---

Fig. 1.1. Deficiențe în pregătirea profesională a cadrelor din domeniul turismului în Republica Moldova [7, p.32]

Fig. 1.2. Structura și conținutul practicii instructiv-turistice în cadrul întreprinderilor de turism (Sursa: elaborat de autor)

Referindu-ne la Figura 1.2 putem menționa cu certitudine că fiecare practică dispune de o structură și conținut divers care pune în valoare aspectele teoretice, dar și competențe practice obținute de studenți la cursuri, competențe obținute și în teren în cadrul anumitor activități (ex: în cadrul USEFS în calitate de instructor în cadrul unui marș turistic fiind considerată o practică instructiv-turistică de teren mai puțin utilizată de alte instituții de învățământ superior).

2. COMPONENTELE STRUCTURALE ALE PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE, PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA COMPETENȚELOR STUDENȚILOR

(conținutul de bază al capitolului 2)

În scopul formării competențelor profesionale în cadrul disciplinei de învățământ din categoria discipline la alegere (marș turistic), s-a realizat un experiment axat pe încadrarea studenților grupei experimentale în calitate de instructori (conducători) ai grupelor de turiști pe un traseu turistic utilizând diverse mijloace de transport (feroviar, rutier), în scopul formării unei serii de competențe profesionale pentru viitorii specialiști în domeniul turismului, ce a presupus și elaborarea unui set de indicații pentru practica de inițiere, tehnologică, de licență.

Experimentul a avut loc în cadrul USEFS cu studenții specialității Servicii hoteliere turism și agrement grupa martor 15 studenți care a efectuat stagiul de practică obișnuit axându-se pe practica de inițiere, tehnologică și de licență, în cadrul marșului turistic cu caracter practic în teren având doar rol de participanți, iar grupa experiment 15 studenți ai aceleiași specialități au efectuat stagiile de practică sus enumerate, doar cu accent pe activitățile practice în teren în calitate de participanți, dar și de instructori de traseu cu un grup de turiști, urmând modulele experimentale elaborate de noi, având rolul de a organiza activitatea de la planificarea acesteia și până la revenirea grupului în incinta instituției, sub monitorizarea atentă a cadrelor didactice responsabile.

În acest scop, s-a intervenit atât asupra identificării competențelor necesare a fi obținute în astfel de stagii practice de teren, cât și asupra planificării activității în cadrul practicii, documentației de practică necesare a fi prezentate la finele activității, asupra identificării necesităților pentru realizarea unui astfel de stagiul etc.

Cercetarea s-a realizat în următoarele etape:

Etapa I. În prima etapă s-au folosit ca metode de cercetare, analiza literaturii științifico-metodice, observația pedagogică, metoda anchetei de tip chestionar.

Ancheta chestionar s-a desfășurat în rândul specialiștilor din domeniul turismului și anume angajații unităților de turism unde studenții și-au desfășurat stagiile de practică ulterioare premergătoare activității stagiului practic de teren în calitate de instructori (coordonatori) ai unui grup de turiști.

Chestionarea sociologică sub formă de anchetă s-a desfășurat pe un eșantion alcătuit din 90 specialiști din domeniul turismului angajați ai diferitor întreprinderi turistice din Republica Moldova (structuri de cazare, agenții de turism, federații turistice de profil, cluburi turistice etc.).

Etapa a II-a a cuprins: selectarea eșantionului de cercetare, organizarea experimentului prealabil al cercetărilor, aprecierea nivelului pregătirii teoretice și practice.

Experimentul prealabil a fost efectuat pe un număr de 30 de studenți, dintre care: 15 subiecți au fost fete și 15 subiecți băieți.

Scopul acestuia a constat în aprecierea nivelului inițial al pregătirii teoretice și practice, în vederea demonstrării competențelor necesare pentru desfășurarea stagiilor de practică inclusiv celui instructiv-turistic.

Etapa a III-a a avut ca obiective principale organizarea și desfășurarea experimentului pedagogic de bază, care a avut loc în cadrul USEFS, și aprobarea modificărilor în cadrul stagiului de practică de inițiere, tehnologic, de licență, axate pe competențele obținute de studenții acestei grupe în activitățile practice de teren în calitate de instructori în marșurile turistice de lungă durată. Activitatea în grupa experimentală s-a desfășurat în baza modificărilor operate de noi și anume realizarea marșului turistic cu participarea studenților ca instructori ai grupei de turiști începând cu pregătirea grupei, traseului și a documentației, organizarea propriu zisă a marșului turistic și până la

revenirea în incinta instituției ceea ce s-a finisat cu inventarierea echipamentului destinat activității și raportarea economico-financiară. În același timp grupa martor a finisat stagiile de practică conform planului de învățământ, nu s-a intervenit asupra acestora, iar marșul turistic planificat pentru ei a avut doar rol de activitate turistică într-o destinație, aceștia fiind în calitate de participanți.

Stagiul de practică instructiv-turistică bazat pe realizarea diverselor activități turistice în teren, care a necesitat o gamă de competențe precum cele organizatorice, comunicative etc., au stat la baza grupei experimentale.

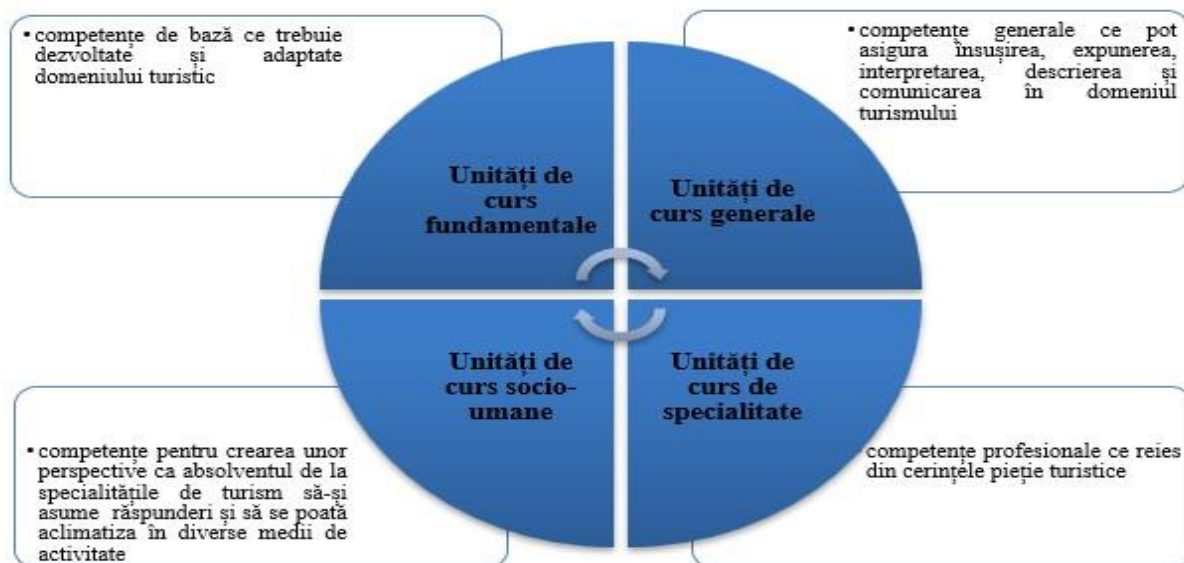
Pe toată durata experimentului de bază, subiecții din grupa experimentală au parcurs stagiile de practică pe o durată de 4 săptămâni cu sarcina de a elabora și completa un set de documente necesar pentru realizarea stagiilor și obținerea de competențe profesionale, dar și realizarea unei activități turistice practice în teren conduse de ei în calitate de instructori pe o durată de 3 zile, iar cei din grupa martor au urmat stagiile de practică în regim obișnuit.

În finalul experimentului au fost interpretate și reprezentate grafic datele statistico-matematice, în baza cărora au fost formulate concluziile generale și recomandările.

Evaluarea nivelului inițial al competențelor profesionale ale studenților prevăzute de disciplinele de studiu ale planului de învățământ privind practica instructiv-turistică

Modernizarea procesului de pregătire a viitorului specialist în domeniul turismului în perioada actuală este un rezultat direct al pregătirii și perfecționării profesionale a acestuia în cadrul practicii instructiv-turistice, având la bază formarea competențelor profesionale.

Stabilirea nivelului de competențe profesionale ale viitorilor specialiști în domeniul turismului în vederea desfășurării practicii instructiv-turistice s-a realizat prin centralizarea rezultatelor obținute de studenții înmatriculați în anul 2017 (absolvenți în anul 2020) la unitățile de curs fundamentale, generale, socio-umane și de specialitate, parcurse în cele patru semestre premergătoare desfășurării practicii instructiv-turistice (practică de teren realizată în calitate de instructor pe traseu într-un marș turistic). În acest context, competențele profesionale pentru cele patru unități de curs prevăd competențe pe care un absolvent al unei specialități de turism trebuie să le obțină pentru a fi încadrat pe piața muncii (Figura 2.1).

Fig. 2.1. Competențe ce trebuie formate la unitățile de curs în sfera turismului

În acest scop, am efectuat o analiză detaliată a nivelului de pregătire inițială a studenților, axându-ne pe rezultatele acestora la unitățile de curs fundamentale, generale, socio-umane și de specialitate (Tabelul 2.1).

Tabelul 2.1. Rezultatele inițiale ale competențelor studenților la cele patru unități de curs, din planul de învățământ (note) [n=30]

Nr. crt.	Discipline	Indicatori statistici calculați			
		$\bar{x} \pm m$	w	g	CV
1	Unități de curs fundamentale (cod F)	8,73±0,101	3	0,67	7,67
2	Unități de curs generale (cod G)	8,37±0,11	3,25	0,73	8,72
3	Unități de curs socio-umane (cod U)	7,22±0,14	4,2	0,95	13,15
4	Unități de curs de specialitate (cod S)	8,18±0,11	3,4	0,76	9,29

Din datele prezentate în Tabelul 2.1 se poate observa că între cele patru unități de curs, cea mai ridicată medie o consemnăm la unitățile de curs fundamentale (8,73), iar cea mai mică la cele socio-umane (7,22). În același timp, constatăm că media unităților de curs de specialitate (8,18) reflectă un nivel de deținere a competențelor care, categoric, se dovedește insuficient, situându-se aproape de media celorlalte unități de curs (8,10). În schimb, evidențiem valori mai ridicate pentru mediile unităților de curs fundamentale (8,73).

Analiza documentelor de planificare și elaborare a conținuturilor unităților de curs pentru formarea competențelor profesionale în cadrul practicii instructiv-turistice

În Republica Moldova conform planului cadrul din 10.02.2020, ponderea recomandată a stagiilor de practică la ciclul I (licență) și studii integrate constituie 10-12 % din numărul total de credite de studiu atribuit programului, iar la master (ciclul II) – 8-12%. Majoritatea planurilor la specialitatea 1013.1 Servicii hoteliere, turism și agrement au o structură a practicii identică caracterizate de practica de inițiere, tehnologică și de licență, iar ponderea acestora în structura planurilor de învățământ arată în felul următor, cu mici deviații la diferite instituții de învățământ superior (Tabelul 2.2).

Tabelul 2.2. Ponderea orientativă a practicii în planurile de învățământ la specialitatea 1013.1 Servicii hoteliere, turism și agrement

Structura planurilor de învățământ		Numărul de credite	Ponderea procentuală
Discipline obligatorii			
1	Discipline (fundamentale, de formare a abilităților și competențelor generale, de orientare spre specializare)	152-149	84,44%-82,78%
2	Stagii de practică	18-21	10-12%
3	Examene de licență	10	5,56%-5,22%

Practicile în planul de învățământ sunt acelea care implică studentul în activitatea întreprinderilor turistice, unde acesta își poate manifesta competențele teoretice obținute la disciplinele din planul de învățământ. Însă în opinia majorității specialiștilor, studenților de la diverse specializări din industria turistică, a angajatorilor etc., este necesar a găsi noi soluții pentru ca viitorii absolvenți să posede competențe nu doar de activitate în cadrul anumitor compartimente din cadrul întreprinderilor turistice, dar și competențe profesionale ce le poate aplica în teren cu un grup de turiști pe un anumit itinerar turistic.

Permanent când se discută despre stagiul de practică în domeniul turismului majoritatea celor implicați vorbesc despre durata relativ scăzută a perioadei de desfășurare a practicii, care a constituit și constituie un subiect de discuție fără o finalitate scontată. Nu este și cazul după racordarea turismului la domeniul serviciilor, unde conform planului nou de învățământ a fost modificată durata stagiului de practică. Însă, implicarea studenților grupei experimentale ca instructori în activitățile practice din teren cu grupa de turiști, în care a fost pus accentul pe două module de bază în formarea competențelor organizatorice și instructiv-metodice, a adăugat plus valoare, dar și timp suficient fiind alocat timp (3zile), dar și 2 credite pentru formarea competențelor profesionale a tânărului specialist în domeniul turismului și anume la unitățile de curs de specialitate, dintre care fac parte și stagiile de practică a studenților (Tabelul 2.3).

Tabelul 2.3. Stagiile de practică ale studenților la specialitatea „Servicii hoteliere, turism și agrement”, conform planului de învățământ

Discipline obligatorii						
Nr.	Tipul stagiului de practică	An de studii	Semestru	Durăță (nr.săpt./nr.ore)	Perioada desfășurării	Număr ECTS
1.	Practica de specialitate					
	• Practica de inițiere	II	IV	4 săpt./240 ore	(30.01-29.02)	8
	• Practica tehnologică	III	V	4 săpt./240 ore	(19.09-15.10)	8
2.	Practica de licență	III	VI	3 săpt./180 ore	(17.04-05.05)	6
Total				11 săpt./66 ore		22
Unități de curs/module la libera alegere						
1.	Practica instructiv-turistică (Marș turistic)	II	IV	3 zile/30 ore	Aprilie/Mai	2

După practica de inițiere în care studenții atât cei ai grupei martor, cât și cei ai grupei experimentale au utilizat aspectele teoretice obținute în cadrul unităților de curs, dar și cele practice pe care le-au dobândit în procesul activității de teren în calitate de membri a unui grup până la desfășurarea practicii de inițiere, studenții grupei experimentale au avut în continuare rolul de instructori în cadrul practicii instructiv-turistice care a avut loc în semestrul IV după practica de inițiere (Tabelul 2.4).

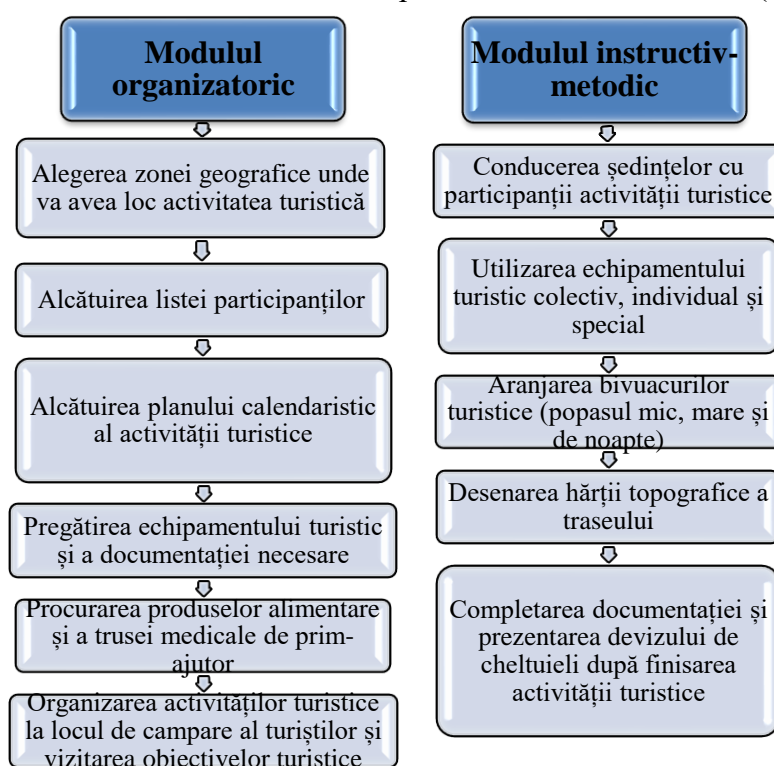
Tabelul 2.4. Administrarea practicii instructiv-turistice (marș turistic)

Denumirea disciplinei		Practica instructiv-turistică (marș turistic) (P.I.T.) unitate de curs la libera alegere					
Titularul disciplinei		M.V., G.M./Studenții grupei experimentale în calitate de instructori de grupă					
Ciclul (L-licența, M-masterat)	L	Specializarea	1013.1	Anul	II	Semestrul	IV
Nr. credite	2	Limba de instruire	Româna/Rusa	Forma de evaluare			Ex.
Ore de contact direct	30	Studiu individual	30	Total ore			60
Regimul disciplinei (F - fundamentală, G - generală, U-orientare socio-umanistică, S- orientare spre specialitate)							S
Departamentul		Atletism, Natație și Turism					

Procesul a fost unul complex, în care studenții grupei experimentale au avut sarcina de a planifica, elabora, desfășura, organiza și efectua analiza activității de turism cu un contingent de studenți pe durata a 3 zile, ceea ce presupus: alcătuirea listei participanților, alegerea mijlocului de transport, alcătuirea itinerarului (traseului turistic), alegerea echipamentului turistic colectiv, individual și special, alcătuirea rației alimentare, selectarea componentelor pentru trusa medicală, desenarea hărții topografice a itinerarului (traseului), elaborarea dării de seamă și a devizului de cheltuieli (Anexa 5).

Marșul turistic numit de noi practica instructiv-turistică, conform planului de învățământ, se desfășoară în semestrul patru, la anul II de studii. Aceasta cuprinde 60 de ore în total dintre care 30 contact direct și 30 activitate individuală fiindu-i destinate 2 credite, pentru o durată de 3 zile.

Astfel, au fost elaborate module experimentale (organizatorice și instructiv-metodice) pentru activitățile practice de teren, necesare în formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice, ce au cuprins o serie de activități capabile de a forma competențe profesionale necesare viitorului specialist în sfera turismului (Figura 2.2).

Fig. 2.2. Modulele experimentale pentru activitățile practice de teren, necesare în formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice

Sursa: elaborat de autor

În rezultatul desfășurării practicii instructiv-turistice studenții din grupa experimentală 15 la număr și-au format competențe profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului, pe care le prezentăm în Tabelul 2.5.

Tabelul 2.5. Competențe formate la studenți pe parcursul practicii instructiv-turistice (în teren) în calitate de instructori cu grup de turiști organizat

Tipul de competențe	Denumirea competențelor	Blocuri de competență (ca urmare a desfășurării stagiului de practică studentul trebuie să știe, să poată, să dețină)
1	2	3
Competențe profesionale	Elaborarea unui traseu turistic de lungă durată cu un grup de turiști și promovarea acestuia în rândul subiecților	<p>Să știe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - specificul de elaborare a unui traseu turistic; să alcătuiască documentația necesară informării, promovării și distribuirii acestuia. <p>Să poată:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utiliza informația despre traseu în scopul identificării specificului activității turistice cu grupa de turiști; - purta discuții cu consumatorii (turiștii/studentii) pentru a le aduce la cunoștință detaliile traseului turistic (zona geografică unde va avea loc, durată, scop, obiective, surse financiare, echipament necesar etc.); - identificarea și stabilirea anumitor aspecte ce țin de traseu: data și timpul desfășurării traseului, durata, timpul de deplasare pe traseu, tipul mijlocului de transport utilizat pentru deplasare etc.; - utilizarea metodelor de comunicare pentru acumularea informațiilor privind traseul ce urmează a fi desfășurat cu turiștii care au mai fost pe acest traseu, orarul de deplasare a transportului, timpul de activitate a obiectivelor turistice etc.; - utilizarea în practică a bazelor teoretice privind coordonarea și dirijarea unui grup de turiști; - alcătuirea hărții topografice a traseului cu specificarea: locurilor de popas, a locației taberei cu corturi pentru cazare; locației pentru desfășurarea activităților de agrement etc.; - asigurarea securității subiecților participanți la activitatea turistică pe parcursul traseului și în mijloacele de transport utilizate; - analiza resurselor turistice ale regiunii unde va avea loc traseul și identificarea acesteia ca zonă de călătorie; - identificarea cerințelor turiștilor pentru participarea la traseul preconizat și prognozarea anumitor situații care pot apărea pe parcursul acestuia; - elaborarea și alcătuirea traseului turistic complex având la bază documentația necesară desfășurării, echipamentul pregătit, informarea grupei; - organizarea și desfășurarea activității turistice practice în teren în calitate de instructor al grupei de turiști. <p>Să dețină:</p> <ul style="list-style-type: none"> - metode și tehnologii moderne pentru elaborarea traseului turistic (utilizarea paginilor oficiale ale zonelor geografice care reprezintă destinații turistice etc.); - abilități de coordonare a grupei de turiști în mijloacele de transport utilizate pentru deplasare luând în calcul tipul și specificul de deplasare al acestuia; - competențe de utilizare a documentelor necesare desfășurării traseului preconizat; - tehnologii de selecție a participanților la activitatea turistică preconizată și formarea competențelor de comunicare cu

		participanții pentru a găsi soluții la anumite situații care pot apărea pe parcursul traseului.
	Competențe privind promovarea traseului și a beneficiilor acestuia	<p>Să știe a organiza grupa pe traseul turistic preconizat, pentru a asigura securitatea participanților.</p> <p>Să poată:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organiza comunicarea cu participanții; - utiliza documentele pentru a realiza scopul și obiectivele traseului turistic preconizat; - oferi subiecților participanți la traseul turistic satisfacție, emoții, cunoștințe despre anumite obiective turistice etc.; - aduce la cunoștința turiștilor recomandări privind tehnica securității și măsurile de protecție pe anumite porțiuni de traseu mai periculoase din punct de vedere al traversării; - asigura cazarea turiștilor utilizând corturi pentru campare și amenajare a bivuacului turistic; - utiliza cunoștințele teoretice acumulate la disciplinele: Tehnica operațiunilor de turism; tehnici de ghidaj turistic; cultura comunicării și limbajul de specialitate; turism sportiv, teoria și metodică turismului sportiv, organizarea și dirijarea întreprinderilor de turism sportiv și agrement, topografie și orientare sportivă etc., în practică. <p>Să dețină:</p> <ul style="list-style-type: none"> - abilități de utilizare eficientă a informației despre traseul turistic preconizat pentru a fi desfășurat; - competențe de completare a documentelor necesare pe traseu; - competențe de comunicare cu localnicii din regiune sau administrațiile locale; - competențe de alegere a unui traseu de rezervă în caz de situații excepționale. - competențe de conducere a grupei pe un traseu preconizat.
Competențe transversale	Capacitatea de a identifica și preveni situații de force majeure ce pot apărea pe parcursul traseului turistic	<p>Să știe care pot fi riscurile desfășurării unei astfel de activități.</p> <p>Să poată:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătui bilanțul călătoriei cu specificarea tuturor aspectelor călătoriei și întocmirea raportului financiar; - organiza asigurarea turiștilor în mod special pe porțiuni de traseu periculoase; - lua decizii rapide și corecte privind soluționarea unor situații neprevăzute apărute pe parcursul traseului; - acorda primul ajutor medical în conformitate cu posibilele traume; - identifica mijlocul și modul de transportare a accidentaților în caz de necesitate. <p>Să dețină competențe de a lua decizii în situații extreme pentru a asigura securitatea vieții turiștilor în caz de calamități naturale, situații de accident etc.</p>

Este necesar ca studenții în calitate de instructori pe parcursul practicii instructiv-turistice (marș turistic) desfășurate să țină cont de următoarea structură de realizare a acestuia (Tabelul 2.6).

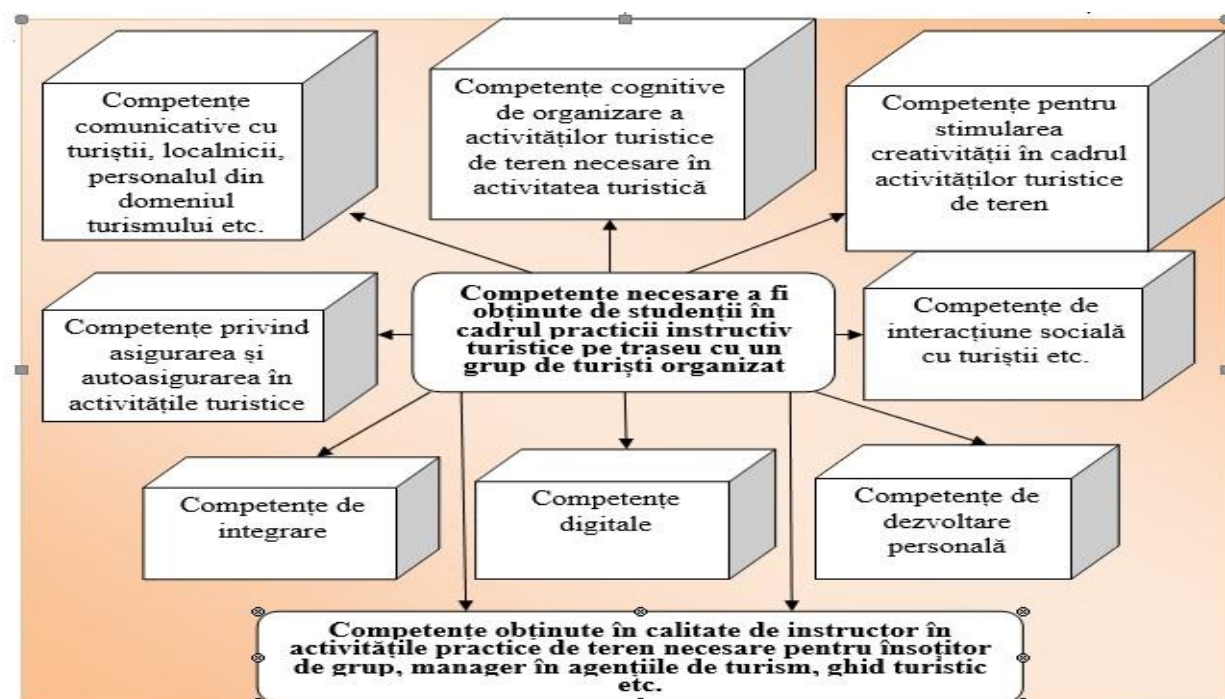
Tabelul 2.6. Structura practicii instructiv-turistice pentru formarea competențelor profesionale necesare viitorului specialist din domeniul turismului în calitate de instructor

Nr. crt.	Etapetele practicii instructiv-turistice	Tipuri de activități realizate pe parcursul practicii de student în calitate de instructor și orele de muncă (în ore)		Formele de control curente
		Tipul lucrării (activității)	Individual	
1	Etapa de pregătire, care va conține elaborarea de către studenți în calitate de instructori a planului traseului, hărții topografice	Comunicarea cu potențialii turiști (studenți) despre tipul de turism practicat, traseul și regiunea de desfășurare, data, timpul și orele de desfășurare a acestuia. Instrucțiuni privind tehnica securității, adunarea privind activitățile organizaționale, repartizarea responsabilităților participanților. Pregătirea echipamentului turistic colectiv; individual și special etc.	2	Verificarea documentației necesare a fi prezente pentru asigurarea tehnicii securității (lista cu semnături a participanților, controlul medical etc.) Harta traseului pe care se vor deplasa turiștii.
2	Etapa de desfășurare a traseului propriu zis și activitatea în calitate de instructor al grupei de turiști.	<ul style="list-style-type: none"> - Coordonarea grupului de turiști și parcurgerea traseului utilizând diverse mijloace de transport; - Organizarea grupei în mijlocul de transport utilizat; - Identificarea și utilizarea punctelor de staționare (popas) al grupei de turiști pe parcursul traseului; - Utilizarea documentației de călătorie (tikete pentru mijloacele de transport, lista participanților, ordinul de deplasare etc.); - Utilizarea eficientă a mijloacelor financiare disponibile pentru realizarea traseului turistic preconizat; - Obținerea de competențe practice în calitate de instructor, dar și în calitate de participant la traseul turistic; - Identificarea aspectelor mai puțin reușite ale traseului prin utilizarea metodelor sociologice și elaborarea de recomandări pentru îmbunătățirea situației create; - Controlul îndeplinirii responsabilităților de către membrii grupului de turiști din subordine; - Coordonarea grupului pentru realizarea activităților turistice unei astfel de activități: pregătirea hranei, amenajarea bivacuului turistic, organizarea activităților de animație etc. 	24	Caietul cu elementele constitutive ale traseului turistic (harta topografică a traseului, planul calendaristic, echipamentul turistic colectiv, individual și special, rația alimentară, trusa medicală etc.)
3	Pregătirea bilanțului	Alcătuirea bilanțului călătoriei.		Prezentarea caietului

călătoriei pe traseul turistic preconizat.	Aprecierea activității studentului în calitate de instructor pe traseu (prin notă) cu verificarea caietului de sarcini stabilite. Pregătirea prezentării bilanțului activității turistice și susținerea acestuia.	4	de sarcini în calitate de instructor pe traseu cu grupul de turiști
Total:		30	

Practica instructiv-turistică în teren realizată de studenții grupei experimentale este o modalitate prin care studenții și-au transpus în practică competențele teoretice obținute la disciplinele studiate. Astfel, pe parcursul unei astfel de practici instructiv-turistice studenții grupei experimentale au obținut o gamă de competențe pe care le pot utiliza odată cu angajarea în cadrul întreprinderilor turistice oferindu-le posibilitatea ca pe lângă munca de birou să ghideze în teren un grup de turiști organizat în calitate de însoțitori de grup, ghizi, etc., pentru a vizita obiectivele turistice, practica drumeții sau diverse forme ale turismului în mod special sportiv etc. (Figura 2.3).

Fig. 2.3. Competențe formate în cadrul practicii instructiv-turistice pe traseu, necesare instructorului, însoțitorului de grup, managerului în agențiile de turism, ghidului turistic

Astfel, competența în învățământul superior poate fi numită abilitatea de a aplica cunoștințele, aptitudinile și calitățile personale pentru realizarea cu succes a activităților turistice realizate în diverse tipuri de activitate. Aceasta prevede realizarea unor activități complexe care presupun asimilarea cunoștințelor atât teoretice cât și practice, dobândirea de abilități de comunicare, organizare și dirijare etc., și formarea unui sistem de valori care să faciliteze activitatea realizată.

Competențele celor care activează în industria turistică sunt determinate de prezența cunoștințelor necesare de specialitate în anumite domenii de activitate care presupun, în esență, înaintarea în cariera profesională.

3. ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A EFICIENȚEI FORMĂRII COMPETENȚELOR PROFESIONALE LA STUDENȚI ÎN CADRUL PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE

(conținutul de bază al capitolului 3)

Examinarea modelului competențelor profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului obținute în cadrul practicii instructiv-turistice

În condițiile actuale de piață, realizarea activităților la un nivel ridicat, având o eficiență determinantă asupra dezvoltării întreprinderii de turism, pune în prim plan faptul că viitorul specialist din industria turistică, trebuie să-și creeze și să manifeste o gamă diversă de competențe care să fie aplicate în diverse situații concrete întâlnite în activitatea realizată.

Studierea literaturii științifico-metodice de specialitate privind competențele viitorului specialist din domeniul turismului în cadrul practicii instructiv-turistice, ne-a oferit posibilitatea să recunoaștem faptul că acesta trebuie să fie o persoană cu competențe forte de ordin: organizatoric, instructiv-metodic, practic etc.

Astfel, viitorul specialist din industria turistică trebuie să se mențină permanent la un nivel de activitate ridicat, fără a descinde de la standardele minime stabilite în această ramură complexă. În acest context competențele profesionale ale viitorului specialist din domeniul turismului pe parcursul practicii instructiv-turistice sunt necesar a fi analizate mai profund, pentru ca procesul de practică să ofere valoare profesională și performanță celui care a realizat acest stagiou.

În baza cercetării efectuate privind formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice, dar și în rezultatul studierii unor discipline, care pun accentul pe competențe organizatorice și instructiv-metodice, dar și activități ce implică direct viitorul specialist în activități de teren, este necesar a sistematiza, caracteriza și generaliza rezultatele primite pentru o abordare care să aducă beneficii pregătirii profesionale a cadrelor din domeniul turismului în contextul în care strategiile de țară pun accent pe acest aspect, iar acest fapt devine tot mai necesar în contextul în care suntem vizitați de categorii de turiști mult mai pretențioși, dar și dornici de odihnă activă, care impune munca de teren.

În acest sens, deosebit de util s-a dovedit a fi conținutul practicii instructiv-turistice ce a presupus manifestarea de către subiecții grupei experimentale a unei game diverse de competențe, ce a făcut posibilă obținerea unor rezultate semnificative atât pe parcursul practicilor standard cât și la disciplinele cu aspect practic.

Sinteza calităților pe care este necesar să le posede un profesionist în domeniul turismului a făcut posibilă crearea unui tablou al competențelor profesionale (generale și specifice) ale viitorului specialist din domeniul turismului, ca efect al realizării practicii-instructiv turistice în teren cu un grup de turiști în diverse zone geografice (Tabelul 3.1).

Tabelul 3.1. Modelul competențelor profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului obținute în cadrul practicii instructiv-turistice

Competențe de dezvoltare personală și profesională	8. Dezvoltare personală și profesională	Evaluarea în mod consecvent a propriului proces de învățare și identificare a nevoilor de învățare, participând la practica instructiv-turistică; sporirea eficienței propriei activități pe parcursul activităților turistice realizate în teren; conștientizarea importanței și necesității de dezvoltare personală multilaterală și formarea profesională continuă prin selectarea și utilizarea eficientă a resurselor de ultimă oră în domeniul serviciilor hoteliere, turismului și agrementului.
7. Interacțiune		Autoevaluarea modului în care satisface așteptările conform status-ului

	socială	(ex.: instructor al grupului de turiști); competențele de comunicare interpersonală, profesională și socială necesare în demonstrarea capacității de a lucra în echipe, colaborarea cu specialiștii din domeniul serviciilor hoteliere, turismului și agrementului și din domenii înrudite; capacitatea de integrare în grupuri profesionale; leadership.
	6. Autonomie și responsabilitate	Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale în condițiile unei autonomii restrânse și asistența calificată pentru dirijarea procesului de activitate în condițiile modificărilor permanente și cerințelor societății, asigurând securitatea vitală și respectarea normelor de securitate în desfășurarea activităților întreprinse în teren.
Abilități (dimensiunea funcțional-acțională)	5. Creativitate și inovare	Capacitatea creativă și diversificată în elaborarea unui tur cu caracter sportiv/activ, itinerarelor turistice, lucrărilor aplicative, care vizează rezolvarea unor aspecte din domeniul serviciilor hoteliere, turismului și agrementului.
	4. Reflecție critică și constructivă	Abilitatea de a elabora judecăți fundamentate pe competențe cognitive privind aspectele sociale și etice ce sunt caracteristice la locul de muncă sau în cazurile în care sunt proiectate tururi turistice în teren, analiza mediului intern și extern al organizației, capacitate de a se conduce pe sine.
	3. Aplicare, transfer și rezolvare de probleme	Proiectarea conținuturilor instruirii astfel, încât să dezvolte abilitățile pentru inițierea unei afaceri în domeniul turismului sportiv sau activ, asigurarea desfășurării ocupațiilor în corespundere cu actele normative în vigoare din domeniul de referință (turism și sport); ajustarea activităților la necesitățile consumatorilor (turiștilor), adoptarea deciziilor pe parcursul activității desfășurate în teren în care acestea sunt mai responsabile și luate în termeni restrânși; propunerea și implementarea unor transformări pozitive în activitatea desfășurată, asigurarea, gestionarea și folosirea eficientă a resurselor cu caracter material și financiar, construirea și aplicarea mecanismelor de asigurare a calității domeniului.
Cunoștințe (dimensiunea cognitivă)	2. Explicare și interpretare	Explicarea și interpretarea conceptelor de bază, noțiunilor, definițiilor disciplinelor de studii cu caracter practic ce pot fi aplicate în teren cu grupul de turiști (turist, itinerar turistic, instructor de turism, însoțitor de grup, pachet turistic cu caracter sportiv, turism sportiv, activ etc.); aplicarea cunoștințelor din domeniul serviciilor publice, înțelegerea, justificarea și analiza diferitor tipuri de abordări, noțiuni din cadrul activităților practice de teren, circumstanțe întâlnite pe parcursul itinerarului turistic cu grupa de turiști, acțiuni necesare a fi întreprinse pentru respectarea hărții tehnologice de călătorie, planuri, scheme etc., asociate domeniului serviciilor publice, cu precădere celor din domeniul turismului.

	1. Cunoaștere, înțelegere și utilizare a limbajului specific activităților turistice realizate în teren	Cunoașterea organizării activităților organizației din domeniul serviciilor hoteliere, turismului și agrementului realizate în teren; înțelegerea și utilizarea conceptelor de dezvoltare și funcționare a pieței de servicii turistice active, sportive și de agrement; modelelor privind așteptările clientului, deservire și orientare; managementul și realizarea pe plan profesional a persoanelor în cadrul organizațiilor; dezvoltarea, managementului și exploatarea sistemelor informaționale și impactul lor asupra activității turistice realizate în teren; posedarea competențelor digitale și folosirea acestora în comunicarea cu turiștii atât în cadrul întreprinderii de turism cât și în cadrul activităților turistice realizate în teren.
--	--	--

Modelul competențelor profesionale Tabelul 3.1, ale viitorului specialist în domeniul turismului obținute în cadrul practicii instructiv-turistice cu accent pe competențele organizaționale de rol, de dezvoltare personală și profesională stabilesc cadrul de acțiune orientat spre eficientizarea activității desfășurate în cadrul practicilor instructiv-turistice în teren.

Formarea și evaluarea competențelor organizaționale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice la întreprinderile de turism din Republica Moldova

Competențele organizaționale reprezintă acele abilități ale viitorului specialist pe care acesta le poate dobândi în mod prioritar pe parcursul practicii. Ele cuprind o gamă de abilități care face ca viitorul specialist din domeniul turismului să poată planifica și organiza diverse activități pentru realizarea obiectivelor stabilite în conformitate cu strategia întreprinderii. Un proces de organizare eficient în cadrul industriei turistice poate conduce la realizarea diferitor activități într-un timp minim, dar și economisirea resurselor financiare ale întreprinderii. De cele mai dese ori angajatorii din domeniul turismului încearcă să angajeze subalterni care să dispună de abilități organizaționale pentru a obține rezultate notabile în acest domeniu. Angajații din domeniul turismului cu abilități organizaționale bine definite își pot realiza programul de muncă eficient, oferind prioritate obiectivelor care sunt necesar a fi soluționate în regim prioritar în detrimentul celor care pot fi soluționate mai târziu.

Tabelul 3.2. Rezultatele statistice ale competențelor organizatorice specifice ale studenților în calitate de instructori în cadrul practicii instructiv-turistice în teren

Grupele	Blocul de competențe organizatorice			
	Etapa inițială $X \pm m$	Etapa finală $X \pm m$	t	P
Grupa martor	7,55±0,04	7,76±0,12	2,05	>0,05
Grupa experimentală	7,57±0,05	8,23±0,18	4,11	<0,001

Datele statistice obținute la blocul de competențe organizatorice (ex.: pregătirea listei participanților, stabilirea traseului, anunțarea participanților, organizarea grupei pe traseu etc.), scoate în evidență faptul că între grupa martor și cea experimentală, la etapa finală, după ce cei din grupa experimentală au avut calitatea de instructori cu grupa în cadrul activității practice în teren, s-au obținut diferențe semnificative în ceea ce privește nivelul de formare a competențelor profesionale organizatorice obținute în cadrul practicilor instructiv-turistice unde $t=4,11$, iar $P < 0,001$. Analiza statistică comparată între cele două grupe martor și experimentală, la etapa finală, a scos în evidență o diferență semnificativă.

În concordanță cu cele menționate mai sus, putem afirma cu certitudine că practica instructiv-turistică reprezintă un aspect care a influențat semnificativ creșterea și dobândirea competențelor profesionale organizatorice ale viitorului specialist din sfera turismului.

Eficiența modulului experimental privind practica instructiv-turistică a studenților, în cadrul întreprinderilor turistice din Republica Moldova, asupra formării competențelor studenților

Competențele organizaționale ale viitorilor specialiști în domeniul turismului pe parcursul practicii instructiv-turistice trebuie să includă competențe organizaționale, capacități și abilități de a desfășura activitățile turistice în teren nu doar stând în oficiu.

Competențele organizatorice dezvoltate de către grupa martor, dar în mod special de grupa experimentală fac referire la capacitatea celor din urmă de a pregăti, organiza și desfășura activități turistice cu implicarea unui grup, coordonarea unor activități, manifestări, persoane, fonduri financiare. Datele obținute au fost supuse unei analize între datele inițiale și cele finale ale ambelor grupe. Astfel în grupa experimentală sau observat o diferență semnificativă considerabilă între datele inițiale vizavi de cele finale. În Tabelul 3.10 este prezentat pragul de semnificație $t = 4,11$, iar $P < 0,001$ pentru grupa experimentală și $t = 1,11$, iar $P > 0,05$, pentru grupa martor care a realizat planul în format obișnuit fără implicarea în activități practice de teren în calitate de instructori cu grupele de turiști și aplicarea modulelor experimentale, dar și având o durată a stagiilor de practică de doar 3 săptămâni.

Tabelul 3.3. Analiza reușitei în ceea ce privește competențele organizatorice a studenților în cadrul practicilor standard, în contextul desfășurării practicii instructiv-turistice

Grupele	Caracteristicile statistice a notelor			
	Rezultatele inițiale		Rezultatele finale	
	$\bar{X} \pm m$		$\bar{X} \pm m$	
	P.I.	P.T.	P.I.	P.T.
Grupa experimentală	7,49 ± 0,04	7,51 ± 0,02	8,03 ± 0,15	8,02 ± 0,13
t	0,46		4,11	
P	P>0,05		P< 0,001	
Grupa martor	7,49 ± 0,05	7,47 ± 0,05	7,55 ± 0,05	7,52 ± 0,05
t	0,46		1,11	
P	P>0,05		P< 0,05	

Media reușitei la competențele organizatorice în cadrul practicilor standard conform planului de învățământ, după practica instructiv-turistică realizată de către grupa experimentală în calitate de instructor al grupului de turiști și cei din grupa martor în calitate de participanți scoate în evidență faptul că calitatea de instructor, presupune deținerea unor competențe de organizare ample, care sunt obținute de subiecți doar prin implicarea acestora în activitățile propriu zise, unde combinate cu discipline de specialitate capabile de a oferi acele competențe teoretice necesare, pot contribui la obținerea unor rezultate semnificative $P < 0,001$ în cazul grupei experimentale și $P < 0,05$ în cazul grupei martor, ce sunt utilizate ulterior în cadrul stagiilor de practică standard, sau activității propriu zise în cadrul întreprinderilor de turism.

În pofida faptului că specialistul din domeniul turismului trebuie să cunoască teoretic toate aspectele activității pe care o desfășoară, este necesar ca acesta să de-a dovadă și de competențe în

cea ce privește pregătirea instructiv-metodică (Tabelul 3.4) care constă în: cunoașterea specificului industriei turistice în ceea ce privește munca de birou, dar și cea de teren în contextul tendințelor pe piața turistică națională și internațională, în comparație cu alte sectoare ale economiei; proiectarea și organizarea activităților turistice, să elaboreze strategii de dezvoltare a activității turistice desfășurate în teren etc.

Tabelul 3.4. Analiza reușitei în ceea ce privește competențele instructiv-metodice ale studenților în cadrul practicilor standard, în contextul desfășurării practicii instructiv-turistice

Grupele	Caracteristicile statistice a notelor			
	Rezultatele inițiale $\bar{X} \pm m$		Rezultatele finale $\bar{X} \pm m$	
	P.I.	P.T.	P.I.	P.T.
Grupa experimentală	7,30± 0,03	7,40 ± 0,04	8,05 ± 0,20	8,07± 0,19
t	0,70		3,97	
P	P>0,05	P>0,05	P< 0,001	P< 0,001
Grupa martor	7,25 ± 0,03	7,42± 0,03	7,34 ± 0,05	7,48 ± 0,06
t	0,70		1,67	
P	P>0,05	P>0,05	P< 0,05	P< 0,05

Notă: P - 0,05   0,01   0,001,   unde   f = 14
t = 2,145   2,977   4,140

Datorită disciplinelor specifice, care au format competențe teoretice viabile pentru activități de teren, dar și încadrarea studenților grupei experimentale mai întâi ca participanți, ulterior ca instructori în cadrul practicii-instructiv turistice (marșuri turistice), fiind pus accentul pe două module de bază și anume: organizatoric și instructiv-metodic, aceștia și-au îmbunătățit semnificativ competențele în ceea ce privește aspectele instructiv-metodice necesare în activitatea turistică $t=3,97$, iar $P<0,001$, ce le-a oferit posibilitatea acestora să conducă o activitate turistică cu un grup de turiști și să-și valorifice cunoștințele teoretice și cele științifice de specialitate, psihopedagogice, sportive și metodice luând în calcul caracterul activității, zona geografică, contingentul de turiști etc.

Datele reprezentate în Tabelul 3.5 denotă faptul că la etapa inițială unde ambele grupe au avut rolul doar de participanți în cadrul practicii instructiv-turistice (marș turistic) fiind ghidați de profesor în ceea ce privește realizarea activităților de deplasare, staționare, campare etc., acestea au înregistrat la capitolul competențe organizatorice date statistice nesemnificative cu o medie pentru grupa experimentală de 7,46, grupa martor de 7,38, iar în ceea ce privește competențele privind pregătirea instructiv-metodică acestea au înregistrat medii de 7,64 pentru grupa experimentală și de 7,60 pentru grupa martor. Se poate deduce faptul că subiecții atât din grupa martor cât și experimentală și-au manifestat în mare parte competențe organizatorice, la un nivel susținut de competențele teoretice obținute la disciplinele cu aspecte practice.

Tabelul 3.5. Analiza comparativă a formării competențelor organizatorice și instructiv-metodice a studenților în cadrul practicii instructiv-turistice

Grupele	Tipul practicii	Caracteristicile statice		t	P
		Rezultatele inițiale $\bar{X} \pm m$	Rezultatele finale $\bar{X} \pm m$		
Competențele organizatorice					
Grupa experimentală (participant/instructor)	Practica instructiv-turistică (instructor grup turiști)	7,46 ± 0,04	8,01 ± 0,15	4,12	< 0,001
Grupa martor (participant)	Practica instructiv-turistică (participant grup turiști)	7,38 ± 0,04	7,43 ± 0,05	1,27	< 0,05
Competențele obținute în cadrul activităților instructiv-metodice					
Grupa experimentală (participant/instructor)	Practica instructiv-turistică (instructor grup turiști)	7,64 ± 0,06	8,29 ± 0,18	4,11	< 0,001
Grupa martor (participant)	Practica instructiv-turistică (participant grup turiști)	7,60 ± 0,04	7,71 ± 0,08	1,53	< 0,05

În ceea ce privește rezultatele finale, acestea sunt semnificative pentru grupa experiment, unde rolul de instructor al unui grup de turiști, parcurgerea modulelor experimentale elaborate, dar și acordarea unei atenții deosebite modului organizatoric cât și a celui instructiv-metodic, pe parcursul practicii-instructiv turistice a avut un aport substanțial asupra atât a competențelor organizatorice, unde $t=4,12$, cât și a celor privind pregătirea instruirii-metodice, unde $t=4,11$ pragul de semnificație fiind de $P < 0,001$. Se observă și o îmbunătățire în cazul grupei martor, unde subiecții a avut rolul de participant în cadrul practicii-instructiv turistice, astfel legătura dintre disciplinele practice studiate și rolul de participant a dus la o îmbunătățire a rezultatelor, unde $t=1,27$ în cazul competențelor organizatorice și $t=1,53$ în cazul competențelor ce țin de pregătirea instructiv-metodică, pragul de semnificație fiind de $P < 0,05$. Astfel, se poate desprinde ideea că și rolul de participant în cadrul unei practici-instructiv turistice are un aport asupra dezvoltării competențelor studenților și aici ne referim la grupa martor, însă cel de instructor al unui grup de turiști, care te pune să elaborezi, creezi, desfășori și să evaluezi ceea ce s-a realizat în cazul grupei experiment, este ceva complex ce duce la obținerea de competențe ce nu pot fi obținute, uneori nici în cadrul practicilor standard realizate în cadrul întreprinderilor de turism.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. În urma analizei literaturii de specialitate pe problema formării competențelor profesionale ale specialiștilor din domeniul turismului, s-a constatat, că acest aspect este foarte superficial cercetat, inclusiv în procesul de instruire a studenților din instituțiile de învățământ superior, instituții ce pregătesc cadre specializate în domeniul turismului. Chiar dacă problema formării competențelor profesionale ale studenților instituțiilor de învățământ superior, în general

este mai mult sau mai puțin este studiată, atunci formarea competențelor profesionale în cadrul practicii instructiv-turistice este una ce necesită o abordare profesională fiind la un nivel foarte scăzut.

2. Documentele analizate, dar și trecerea la un alt domeniu de formare profesională în învățământul superior, precum și aprobarea Strategiei naționale în domeniul turismului pe perioade bine determinate, au devenit baza de acțiune pentru identificarea unor modalități de îmbunătățire a competențelor profesionale ale studenților pe parcursul desfășurării practicilor, cu precădere prin aprobarea de soluții viabile, precum practica instructiv-turistică (marș turistic), care să completeze acele competențe care lipseau cu desăvârșire absolvenților.

3. Analiza disciplinelor prevăzute de planul de învățământ, structurate pe două blocuri (competențe organizatorice și instructiv-metodice) a evidențiat ponderea diferită a acestora în formarea competențelor profesionale ale studenților pentru viitoarea lor activitate în cadrul întreprinderilor de turism. Disciplinele selectate pentru a completa ulterioara desfășurare a practicii instructiv-turistice sunt orientate spre formarea competențelor profesionale ce pot fi manifestate doar în condiții de activitate în cadrul unei anumite zone geografice. Totodată, se poate menționa că între cele două blocuri de competențe la etapa inițială în cadrul experimentului constatativ, există o slabă legătură interdisciplinară și nu sunt adaptate suficient specificului activității viitorului specialist în domeniul serviciilor publice, care pe lângă munca de birou, este necesară ieșirea pe teren cu grupa de turiști, utilizând diverse mijloace de transport.

4. Rezultatele anchetei sociologice aplicate specialiștilor practicieni din domeniul turismului, cu referire la profilul pregătirii profesionale a specialiștilor în domeniul serviciilor publice și anume, formarea competențelor profesionale, au demonstrat că disciplinele socio-umaniste, cât și, parțial, cele teoretice de profil conțin aspecte insuficiente referitoare la practica instructiv-turistică a studenților. Constatăm că dintre aspectele formării competențelor profesionale ale studenților, care necesită a fi îmbunătățite în scopul creșterii solicitării acestora pe piața muncii, 44, 44% din respondenți consideră că viitorii specialiști din domeniul turismului trebuie să posede competențe practice în teren (pe traseele turistice) cu grupele de turiști care ar cuprinde competențe organizatorice și cele privind pregătirea instructiv-metodică precum: cunoașterea procesului de pregătire, organizare și dirijarea a unei astfel de activități. Totodată respondenții în proporție de 42,23% sunt de părere că este necesar a fi diversificate stagiile de practică, care vor oferi posibilitatea aplicării cunoștințelor teoretice și formarea competențelor profesionale, necesare în cadrul întreprinderilor turistice, dar și încadrarea studenților în activități practice mult mai diverse pentru a obține competențele necesare unei ulterioare angajări în domeniu, raportate la tendințele din domeniu la nivel internațional.

De asemenea, consemnăm opinii unice atunci când vorbim despre necesitatea competențelor profesionale cu privire la organizarea serviciilor hoteliere, catering și transport în domeniul industriei turistice, unde 94% din cei chestionați menționează nevoia de cunoștințe și competențe strict necesare în contextul aprobării nomenclatorului domeniului de formare profesională al Republicii Moldova.

5. Analiza planurilor de învățământ, rezultatele chestionării sociologice și ale nivelului de competențe profesionale în cadrul practicilor standard, dar și celei instructiv-turistice, unde atât grupa martor, cât și experimentală au avut la etapa inițială același statut de participanți la activitățile turistice în teren, ne-au determinat să identificăm soluții de îmbunătățire a acestora în cadrul practicii instructiv-turistice, unde grupa experimentală să posede statut de instructori ai grupului de turiști, urmând module experimentale necesare pentru astfel de activități.

În cadrul practicii instructiv-turistice grupa martor a avut rolul doar de participant, atât la etapa inițială, cât și cea finală a experimentului, pe când grupa experimentală la etapa inițială a avut rolul de participant, iar pe parcursul experimentului subiecții acestei grupe au urmat modulele experimentale elaborate, având statut de instructori de grup, unde aceștia au organizat toată activitatea sub strictă monitorizare, ceea ce a permis a forma competențe de rol, personale, profesionale și abilități care să implice creativitatea și inovarea în procesul de instruire.

6. Atribuirea studenților din grupa experimentală a rolului de instructori ai grupului de turiști în cadrul practicii instructiv-turistice, urmând modulele elaborate, cât și adaptarea programelor practicilor standard care au pus accentul pe activitățile din teren în cadrul unor întreprinderi de turism cu aceeași conotație, precum și parcurgerea unor discipline specifice activității turistice în teren și diversificării activităților în cadrul practicii instructiv-turistice, au determinat formarea unor competențe profesionale net superioare a studenților grupei experimentale. Acest aspect este reflectat prin mediile obținute la parametrii competențelor organizatorice ale studenților grupei experiment valorile procesului de semnificație constituit: $t = 4,11$, $P < 0,001$; ale grupei martor: $t = 2,05$, $P < 0,05$. În acest sens, se poate menționa că realizarea unei practici-instructive pe lângă cele standard, dar având calitate de instructor al unui grup de turiști, precum și asigurarea unor discipline specifice premergătoare acesteia, a contribuit eficient la îmbunătățirea competențelor profesionale a viitorilor specialiști în domeniul turismului. Totodată, urmărind rezultatele comparative între datele inițiale și cele finale ale grupei experiment, între datele inițiale și finale ale grupei martor la aspectele pregătirii instructiv-metodice, constatăm că diferențele nivelului cunoștințelor teoretice au o tendință de îmbunătățire mai eficientă în favoarea grupei experimentale, unde $t = 4,13$, iar $P < 0,001$, pe când grupa martor a înregistrat valori de $t = 1,32$, iar $P < 0,05$.

7. Realizarea practicii-instructiv turistice trebuie să urmeze ca rezultat al aplicării unor discipline de specialitate cu conotație practică, pentru ca competențele teoretice obținute să poată fi aplicate în practică, dar totodată studenții, cel puțin odată, să posede rolul de membri ai grupului de turiști pentru a participa la activitățile din teren. Ulterior acestor aspecte studenții ar urma să posede statutul de instructori ai grupului de turiști pe parcursul practicii-instructiv turistice, ce le permite a aplica atât competențele teoretice obținute la disciplinele urmate, cât și competențele inițiale formate în calitate de membri ai grupului de turiști.

8. Aplicarea unei alte abordări privind pregătirea viitorilor specialiști din domeniul turismului cu accent pe practica instructiv-turistică, atât în calitate de membri ai unui grup de turiști, cât și instructori al acestui grup, au condus la obținerea unui progres semnificativ al grupei de experiment față de grupa martor, iar analiza corelației între rezultatele obținute pentru competențele organizatorice și instructiv-metodice demonstrează legături strânse, atât la grupa martor, cât și la grupa experimentală, unde pragul de semnificație variază între $P < 0,05$ și $P < 0,001$. Rezultatele obținute au demonstrat o corelație statistic veridică între evaluările efectuate la studenții grupei experimentale, care au urmat aceleași discipline ca și subiecții grupei martor, însă având rolul de participant și instructor al grupei de turiști, care ia pus în situația de a planifica, organiza, desfășura și evalua toată activitatea, a adus plusvaloare în pregătirea profesională a acestora și obținerea de competențe profesionale necesare unui angajat în domeniul turismului, care pe lângă munca de birou să poată realiza și cea de teren.

O corelație mai slabă este înregistrată de studenții grupei martor, care au studiat aceleași discipline, dar au avut doar rol de membri ai grupului de turiști pe parcursul practicii-instructiv turistice, formându-și doar competențe prioritar teoretice.

9. Formarea competențelor profesionale în cadrul practicii instructiv-turistice este determinată de atribuirea subiecților rolul de instructor al grupului de turiști, care face ca aceștia să-și formeze o serie de competențe ce includ: competențe organizatorice, digitale, de comunicare, privind asigurarea și autoasigurarea în activitățile turistice de teren etc. Toate acestea sunt necesare la ora actuală în contextul în care Organizația Mondială a Turismului prin statisticile anuale, evidențiază tendințele turiștilor de a călători, utilizând forme de turism ce necesită implicarea unui instructor de grup, pe un traseu stabilit și programat, care să ofere satisfacție și siguranță participanților.

10. Model de formare a competențelor profesionale ale viitorilor specialiști din domeniul serviciilor publice, a fost elaborat și implementat în baza influenței disciplinelor specifice premergătoare activităților practicii-instructiv turistice din planul de învățământ, dar și celor două blocuri de competențe (organizatorice și celor instructiv-metodice). Fiecare în parte are menirea de a contribui la formarea competențelor profesionale pe care trebuie să le posede viitorul specialist din domeniul turismului, atât pentru munca de birou, dar în special cea de teren.

Astfel, **problema științifică importantă soluționată în domeniul cercetat** a constat în formarea competențelor profesionale ale viitorilor specialiști în domeniul turismului, prin aplicarea modelului competențelor profesionale obținute în cadrul practicii instructiv-turistice, necesare pentru munca de teren, fapt ce a condus la eficientizarea pregătirii profesionale a acestora.

***

În baza cercetărilor efectuate și a rezultatelor obținute în urma desfășurării unei practici instructiv-turistice, altfel organizată decât cele standard, în scopul formării competențelor profesionale, pot fi formulate următoarele *recomandări*:

- adaptarea conținutului blocurilor de competențe formate la studenții ce studiază la domeniul de formare profesională servicii publice în conformitate cu cerințele angajatorilor, și tendințelor pieței turistice naționale și internaționale, care sunt menționate în comunicatele Organizație Mondiale a Turismului;

- realizarea unei colaborări mult mai eficiente între cadrele didactice de alte specialități și cele de specialitate, specializat în pregătirea studenților pentru viitoarea profesie, astfel încât caracterul de interdisciplinaritate să se manifeste pregnant, fapt necesar pentru activitatea din teren a absolvenților specialităților de turism;

- competențelor organizatorice și celor instructiv-metodice să li se acorde o atenție deosebită în contextul în care acestea au un aport eficient în activitatea viitorului specialist din turism în mod special pentru munca de teren;

- blocurile de competență (ca urmare a desfășurării stagiului de practică unde studentul trebuie să știe, să poată, să dețină), precum și structura practicii instructiv-turistice pentru formarea competențelor profesionale necesare viitorului specialist din domeniul turismului în calitate de însoțitor de grup pe traseu, ce au fost elaborate, vor constitui un ghid metodologic și în procesul formării continue a specialiștilor în domeniul de specialitate;

- modelul competențelor profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului obținute în cadrul practicii instructiv-turistice să persiste în activitatea specialistului în întreaga carieră profesională.

BIBLIOGRAFIE

1. ARSENE, I. Studiului privind relația îndrumător (metodist) – student în cadrul practicii psihopedagogice. In: Problemele acmeologice în domeniul culturii fizice. Conf. Științ. Internaț. Chișinău: Tipografia „Valinex” SRL, 2018, pp. 5-10. ISBN 978-9975-131-67.
2. BULGARU, V., (coord.). Ghid în organizarea și desfășurarea stagiilor de practică. Chișinău: CEP UTM, 2010, p. 6. Disponibil: https://utm.md/acte_normative/interne/ghidStagiiPractica.pdf (accesat 14.09.2022).
3. CARAUȘ, I. Stagiul de practică – element important pentru experiența de învățare academică a studenților. In: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației). 2018, nr. 5(115), pp. 94-97. ISSN 1857-2103.
4. CARP, I. Studiu privind rolul practicii pedagogice în formarea activității integrative de cercetare științifică la viitorii profesori de educație fizică. În: Problemele teoriei educației fizice și antrenamentului sportiv: Materialele conferinței științifice a doctoranzilor, 23-24 martie, 2000. Chișinău: Editura USEFS, 2000, p. 6-8.
5. CERGHIT, I. O deschidere nouă în explicarea procesului de învățământ. În: Revista de pedagogie nr.12/1991. ISSN: 0034-8678.
6. DERMENJI-GURGUROV, S. Realizarea practicii pedagogice în cadrul formării profesionale inițiale: discrepanțe, propuneri, sugestii. In: Univers pedagogic, 2013. Nr 2(38), p. 49-55. ISSN 1811-5470.
7. Hotărârea Guvernului Nr. 338/2014 din 19.05.2014 privind aprobarea Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism 2020”. Publicat: 23-05-2014 în Monitorul Oficial Nr.127-133, articolul Nr. 370.
8. MINDRIGAN, V. Pregătirea profesională – pedagogică a specialiștilor în domeniul turismului activ. În: Conferința științifică internațională „Probleme actuale privind pregătirea specialiștilor în domeniul turismului în sistemul învățământului superior”. Chișinău, 15-17 decembrie 2000, p. 38.
9. MINDRIGAN, V. Pregătirea profesională a studenților facultăților de educație fizică și sport în cadrul specializării „Manager în turism”. Teză de doctor în pedagogie. Chișinău: USEFS, 2012. 147 p.
10. MINDRIGAN, V. Pregătirea profesional-pedagogică a specialiștilor în domeniul turismului. INEFS. Chișinău, 2001, p. 42.
11. MINDRIGAN, V., ONOI, M., DEMCENCO, P. Pregătirea profesională a studenților specialitatea „Cultura fizică recreativă” în cadrul practicii de inițiere. În: Sport, Olimpism, Sănătate: Materialele Congresului Științific Internațional. Vol. I. Chișinău: USEFS, 2016, pp. 414-418. ISBN 978-9975-131-32-2.
12. PLATON, N. Rolul Academiei de Studii Economice din Moldova în formarea și perfecționarea cadrelor pentru industria turistică a Republicii Moldova. In: 25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic. Vol.1. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2016, pp. 211-215. ISBN 978-9975-75-834-5.
13. RÎȘNEAC, B. Fundamentarea teoretico-metodică a structurii și conținutului pregătirii profesional-pedagogice în vederea perfecționării „Practicii pedagogice”. In: Știința culturii fizice, 2010, nr 4/1, p. 11-18. ISSN: 1857-4114.
14. SAVA, P. Activitatea metodistului în cadrul practicii pedagogice. In: Problemele contemporane ale învățământului fizic-cultural tineretului studios/Современные проблемы физкультурного

- образования учащейся молодежи: Materialele conf. șt. metodice rep., or. Orhei 5-7 dec. 1991. Orhei, 1991. Vol. 1., p. 70-72.
15. TIGHINEANU, Al. Îndrumar metodic privind organizarea și desfășurarea stagiului practicii de licență pentru studenții Ciclului 1 – licență : Specialitatea „Drept”. Chișinău: ASEM, 2019. 32 p. ISBN 978-9975-75-939-7.
  16. TRUHIN, I. Repere teoretico-științifice cu privire la practica pedagogică a studenților facultăților de educație fizică și sport. In: Congresul științific internațional „Strategii de dezvoltare a sportului pentru toți și bazele legislative ale domeniului culturii fizice și sportului în țările CSI”, 24-25 sept. 2008. Chișinău: Valinex SA, p. 31-33. ISBN 978-9975-68-093-6.
  17. GOH, E., MUSKAT, B., TAN, A. The Nexus between Sustainable Practices in Hotels and Future Gen Y Hospitality Students' Career Path Decisions. In: Journal of Teaching in Travel & Tourism (online before print), 2017, p. 237-253. ISSN: 1531-3220.
  18. GRANADOS, M. M. La profesionalización y la formación superior en turismo. In: Gestión en el Tercer Milenio, Rev. de Investigación de la Fac. de Ciencias Administrativas, UNMSM. Vol. 14, Nr. 28, Lima, Diciembre 2011, p. 7- 24. ISSN: 1560-9081.
  19. SANNA-MARI, R. Skills Needed in International Tourism Business Development. Study of Higher Tourism Education in Finland. Pori: Satakunta University of Applied Sciences, 2017, p. 7. ISBN 978-951-633-224-9.
  20. SLOAN, P., LEGRAND, W., CHEN, J. Sustainability in the hospitality industry. Oxford, UK: Routledge, 2013. 183 p. ISBN: 978-0-415-53124-5.
  21. ГЛУШАНОК, А. В. Система подготовки и переподготовки кадров как основа профессиональной компетентности специалистов сферы туризма. В: Современные проблемы науки и образования, 2009. № 3., с. 142-144.
  22. ГРЕВЦЕВА, Г.Я. Интегративный подход в учебном процессе вуза. В: Современные проблемы науки и образования. 2017. № 5., с. 262. ISSN 2070-7428.
  23. ГУБА В., ШЕСТАКОВ, М., БУБНОВ, Н., БОРИСЕНКОВ, М. Измерения и вычисления в спортивно-педагогической практике. Для вузов физической культуры. Москва: Физкультура и спорт. 2006. 220 с. ISBN: 5-278-00795-8.
  24. ЗЕЕР, Э.Ф., ЗАВОДЧИКОВ, Д.П. Практика формирования компетенций: методологический аспект. Формирование компетенций в практике преподавания общих и специальных дисциплин в учреждениях среднего профессионального образования. В: Сб. ст. по мат. Всерос. науч.-практ. конф. Екатеринбург, 2011, с. 5-10. ISBN 978-5-9902980-1-9.
  25. ЗИМНЯЯ, И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. В: Высшее образование сегодня: реформы, нововведения, опыт, 2003, № 5, с. 34-42. ISSN 1726-667X.
  26. ЛАВРОВА, Г. Н. Организация и методика обучения менеджеров туризма самопознанию профессионально—личностных свойств в процессе повышения квалификации: Дис. ... канд. иед. наук: 13.00.08. Москва, 2000. 137 с.
  27. МИХАЙЛОВ, А.Г. Модель профессиональной подготовки студентов специальности «Социально-культурный сервис и туризм». В: Актуальные вопросы подготовки кадров для туристского бизнеса: межвузовский сборник научных статей. Саратов, 2001, с. 76-79.
  28. ПИРОГОВА, О.В. Организация практического обучения для студентов туристского вуза согласно формируемым компетенциям. В: Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований, 2017, № 5 (часть 1), с. 137-141. ISSN 1996-3955.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

1. JURAVLE, M., BUFTEA, V., LUNGU, E. Opiniile specialiștilor din domeniu cu privire la cadrul metodologic orientat spre formarea competențelor cognitive specifice pregătirii sportive teoretice. În: *Știința culturii fizice*, nr. 21/1, Chișinău, USEFS, 2015. ISSN 1857-4114.
2. LUNGU E., CALUGHER V., BRANIȘTE G. Formarea profesională a viitorilor specialiști în domeniul turismului bazată pe calitățile de personalitate/Vocational training of future specialists in the field of tourism based on personality qualities. În: *Știința culturii fizice*, nr. 25/1, 2020, p. 47-54. ISSN: 1857-4114.
3. LUNGU, E. Formarea competențelor profesionale ale specialiștilor din domeniul turismului In: *Sport. Olimpism. Sănătate: Congres Științific Internațional: Culegere de rezumate*, ed. a 2-a, 26-28 oct. 2017, Chișinău, p. 50. ISBN 978-9975-131-51-3.
4. LUNGU, E. Innovative tourism management in Republic of Moldova. In: *Traditions, realities and perspectives of the physical culture development: Int. sc. conf.*, 25-26 May 2018: Book of abstracts. Chișinău: USEFS, 2018, p. 17-18. ISBN 978-9975-131-61-2.
5. LUNGU E., ONOI M., NASTAS N., CONSTANTINESCU O.V. Staged professional training of tourism specialists in the higher education system in the context of social and economic crises. In: *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, nr. 15(4), p. 207-218. <https://doi.org/10.18662/rrem/15.4/789> (WoS, IF=2,00)
6. LUNGU. E. Training of professional competencies in the tourism field of internships in terms of labor market requirements. In: *The Annals of “Dunarea de Jos” University of Galati. Physical Education and Sport Management. Fascicle XV. Vol. 2*, 2017, p. 45-47. ISSN-L 1454-9832 ISSN 2344-4584 (B+ category) <https://www.gup.ugal.ro/ugaljournals/index.php/efms/article/view/219/206>
7. LUNGU, E. The Training of Professional Skills in Students from Tourism Domain. In: *Bulletin of the Transilvania University of Brasov, Series IX: Sciences of Human Kinetics*, vol. 10 (59), no 1, 2017, p. 89-94 (B+ category) http://rs.unitbv.ro/Bulletin/Series%20IX/2017/BULETIN%20I%20PDF/13_LUNGU.pdf
8. GROSU, M., ONOI, M., MINDRIGAN, V., LUNGU, E. The game – a Factor for the Socialization of Adolescents within Tourism Activities. In: *Gymnasium*, v. 21, no 1 (Supplement), 2020, p. 41-45. (B+ category) <https://doi.org/10.29081/gsjesh.2020.21.1s.04>
9. GÎDEI M., LUNGU E., GÎRLEA N. Formarea competențelor profesionale în contextul actual al învățământului superior de cultură fizică. În: *STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE. Seria „Științe ale educației”*, nr.5 (105), 2017, p. 85-88. ISSN 1857-2103 (categoria B) https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/52018
10. LUNGU E., CALUGHER V., BRANIȘTE G. Formarea profesională a viitorilor specialiști în domeniul turismului bazată pe calitățile de personalitate = Vocational training of future specialists in the field of tourism based on personality qualities. În: *Știința culturii fizice*, nr. 35/1, 2020, p. 35-44. <https://doi.org/10.52449/1857-4114.2020.35-1.07> (categoria B)
11. LUNGU, E. The role of tourism and instructional practice in the professional training process of the tourism. In: *International Academic Conference “Topical issues of influence of the environment, physical education and sport on human health”*: 6th International Scientific and Practical Online Conference. Berdiansk, 2023, p. 155-161. <https://bdpu.org.ua/faculties/ffv/konferentsii/>
12. LUNGU E., RÂȘNEAC B. Importanța stagiilor de practică în formarea competențelor profesionale ale viitorilor specialiști în domeniul turismului. În: *Sport. Olimpism. Sănătate: Materialele Congresului Științific Internațional (10-12 septembrie 2020)*. Chișinău: USEFS, 2021, p. 310-316. ISBN 978-9975-131-98-8
13. LUNGU, E. The training of professional skills in students from tourism domain. In: *International Scientific Conference “Youth in the perspective of the Olympic” Brașov*, 03-04 March 2017, p.41 ISSN 2359-8859
14. GROSU, M., ONOI, M., MINDRIGAN, V., LUNGU, E. Jocul – factor de socializare a adolescenților în cadrul activităților turistice. În: *Achievements and prospects in the field of*

sports science and physical education within the interdisciplinary european education system: Materialele Conferinței științifice internaționale. Bacău, 2019, p. 26. ISSN 2069-2269.

15. **LUNGU, E., NASTAS, N., ONOI, M.** Training of the students professional skills in the framework of instructional and tourism practice. In: "Perspectives in physical education and sport": International scientific conference, 23th edition, Constanta 12-13 may 2023, p. 32.
16. **LUNGU, E., ONOI, M., NASTAS, N.** Staged Professional Training of Tourism Specialists in the Higher Education System in the Context of Social and Economic Crises. In: "Sports, Education, Culture – interdisciplinary approaches in scientific research" FIEPS SEC – IASR 2023: The VIIth Edition of the International Conference. Book of Abstracts. Galati, Romania, 24-28 may 2023, p. 114-115.
17. **LUNGU, E., RÎȘNEAC, B.** Formarea competențelor profesionale la specialiștii din domeniul turismului. În: "Sport. Olimpism. Sănătate": Materialele Congresului Științific Internațional. Ediția a II-a, 26-28 octombrie 2017, Chișinău. p.50. ISBN 978-9975-131-51-3.
18. **LUNGU, E., BUDEVICI-PUIU, A.** Innovative tourism management in Republic of Moldova. In: International scientific conference "Traditions, realities and perspectives of the physical culture development", 25-26 May 2018: Book of abstracts. Chișinău: USEFS, 2018, p. 91. ISBN 978-9975-131-61-2.
19. **LUNGU, E.** Formarea competențelor de comunicare profesională ale studenților în cadrul disciplinilor de turism In: "Sport. Olimpism. Sănătate": Materialele Congresului Științific Internațional: Culegere de rez., ed. a 3-a, 15-17 sep. 2018. Chișinău, 2018, pp. 58-59 ISBN 978-9975-131-65-0
20. **МИНДРИГАН, В., ДЕМЧЕНКО, П., ЛУНГУ, Е., ОНОЙ, М.** Туристическая индустрия и особенности ее структурной организации в современных социальных условиях: Учебно-методическое пособие. Кишинэу: ГУФВиС, 2019. 198 p. ISBN 978-9975-131-84-1.
21. **BUDEVICI-PUIU, A., LUNGU, E., BURLACU, A-G., ONOI, M.** Istoria turismului. Curs liceal de orientare profesională: proiect. Chișinău: S.n., 2020 (Tipogr. „Valinex“). 216 p. ISBN 978-9975-68-399-9.

ADNOTARE

Lungu Ecaterina „Formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice”: teză de doctor în științe ale educației. Chișinău, 2024.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 219 titluri, 173 pagini, dintre care 125 text de bază, 27 tabele, 27 figuri, 5 fotografii și 7 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 21 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: competențe profesionale, turism, practică instructiv-turistică, studenți.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică, elaborarea și evaluarea modulelor experimentale pentru perfecționarea procesului de formare a competențelor profesionale ale studenților instituțiilor de învățământ superior de educație fizică și sport în cadrul practicii instructiv-turistice, ce vor asigura competitivitatea și inserția eficientă pe piața muncii.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza literaturii de specialitate privind formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice.

2. Determinarea componentelor structurale ale practicii instructiv-turistice, în vederea îmbunătățirii competențelor profesionale ale studenților.

3. Elaborarea modulelor experimentale pentru activitățile practice de teren, necesare în formarea competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice.

4. Argumentarea experimentală a eficacității implementării activităților practice experimentale de teren în formarea competențelor profesionale ale studenților pe parcursul practicii instructiv-turistice.

Noutatea și originalitatea științifică constau în identificarea aspectelor esențiale ale organizării practicii studenților din instituțiile de învățământ superior de educație fizică și sport, care determină cerințele de implementare a modulelor didactice de formare și dezvoltare a competențelor, prin elaborarea modelului competențelor profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului, obținute în cadrul practicii instructiv-turistice, fapt ce a contribuit la eficientizarea pregătirii viitorilor specialiști.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul cercetării constă în formarea competențelor profesionale ale viitorilor specialiști în domeniul turismului, prin aplicarea modelului competențelor profesionale obținute în cadrul practicii instructiv-turistice, necesare pentru munca de teren, fapt ce a condus la eficientizarea procesului de pregătire a acestora.

Semnificația teoretică a lucrării este determinată de aspectele metodice și organizatorice, justificate științific și experimental, ale procesului de formare a competențelor profesionale ale studenților în cadrul practicii instructiv-turistice în instituțiile de învățământ superior de educație fizică și sport, care îmbunătățesc viziunile existente privind pregătirea profesională a studenților la specializările de turism.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de capacitatea utilizării modelului competențelor profesionale ale viitorului specialist în domeniul turismului obținute în cadrul practicii instructiv-turistice, ceea ce poate marca demersul de formare a competențelor profesionale ale studenților, prin valorificarea activităților turistice în teren.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele studiului și cerințele pentru formarea competențelor profesionale în cadrul practicii instructiv-turistice, prin implicarea activă a studenților în planificarea, organizarea și desfășurarea activităților practice de teren, au fost implementate în Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, precum și în alte instituții din Republica Moldova.

АННОТАЦИЯ

Лунгу Екатерина „*Формирование профессиональных компетенций у студентов в рамках учебно-туристической практики*”: диссертация доктора педагогических наук.
Кишинэу, 2024

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 219 наименований, 173 страниц, из которых 125 страниц основного текста, 27 таблиц, 27 рисунков, 5 фотографий и 7 приложений. Полученные результаты опубликованы в 21 научных работах.

Ключевые слова: профессиональные компетенции, туризм, учебно-туристическая практика, студенты.

Цель исследования: совершенствование процесса формирования профессиональных компетенций у студентов высших профильных учебных заведений в рамках учебно-туристической практики.

Задачи исследования:

1. Анализ специализированной литературы по формированию профессиональных компетенций студентов в рамках учебно-туристической практики.
2. Выявление структурных составляющих учебно-туристической практики с целью улучшения профессиональных компетенций студентов.
3. Разработка требований к практической деятельности в реальных условиях, необходимой при формировании профессиональных навыков студентов в рамках учебно-туристической практики.
4. Экспериментальное обоснование эффективности проведения практических мероприятий в реальных условиях в процессе формирования профессиональных компетенций студентов в рамках инструктивно-туристической практики.

Научная новизна и оригинальность исследования заключаются в выявлении ключевых аспектов организации практики студентов высших учебных заведений физического воспитания и спорта, определяющих требования по внедрению учебных модулей по формированию и развитию компетенций посредством разработки модели профессиональных компетенций будущего специалиста в области туризма, приобретенных в рамках учебно-туристической практики, что привело к повышению эффективности подготовки будущих специалистов.

Научная проблема высокой значимости, решаемая в исследовании, состоит в формировании профессиональных компетенций будущих специалистов в области туризма, путем применения модели профессиональных компетенций, полученных в рамках учебно-туристической практики, необходимых для проведения работы в реальных условиях, что привело к повышению эффективности их профессиональной подготовки.

Теоретическая значимость работы определена научным и экспериментальным обоснованием методических и организационных аспектов формирования профессиональных компетенций студентов в рамках учебно-туристической практики в высших учебных заведениях физического воспитания и спорта, которые улучшают существующие концепции о профессиональной подготовке студентов, специализирующихся в области туризма.

Прикладное значение исследования определяется возможностью использования модели профессиональных компетенций будущего специалиста в области туризма, полученных в рамках учебно-туристической практики, что может оказать существенное влияние на результаты процесса формирования профессиональных навыков студентов путем проведения туристических мероприятий в реальных условиях.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования и требования к формированию профессиональных компетенций в рамках учебно-туристической практики, путем активного вовлечения студентов в планирование, организацию и проведение практических мероприятий в реальных условиях, были внедрены в рамках образовательного процесса в Государственном университете физического воспитания и спорта и в других учебных заведениях Республики Молдова.

ANNOTATION

Lungu Ecaterina „*Training the students' professional skills in the instructive-tourism practice*”:
PhD thesis in education sciences. Chisinau, 2024

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, references - 219 sources, 173 pages, of which 125 main text, 27 tables, 27 figures, 5 photos and 7 appendices. The obtained results are published in 21 scientific papers.

Keywords: professional skills, tourism, instructive-tourism practice, students.

The purpose of the research consists in the theoretical substantiation, elaboration and evaluation of experimental modules for improving the professional skills training process of higher education institutions of physical education and sport students within the instructive-tourism practice, which will ensure competitiveness and effective insertion on the labour market.

Research objectives:

1. Analysis of specialized literature regarding the problem of training students' professional skills in the instructive-tourism practice.
2. Determining the structural components of the instructive-tourism practice, in order to improve the students' skills.
3. Elaboration of experimental modules for practical field activities, necessary in the training students' professional skills in the instructive-tourism practice.
4. Experimental argumentation of the effectiveness of implementing practical experimental field activities in training students' professional skills during the instructive-tourism practice.

The scientific novelty and originality consists in identifying the essential aspects of organizing the students practice from higher education institutions of physical education and sport, which determine the requirements for the implementation of didactic modules for skills training and development, by elaborating the professional skills model of the future specialist in the field of tourism, achieved within instructive-tourism practice, which contributed to the efficiency of the future specialists training.

The important scientific problem solved in the researched field consists in training the professional skills of future tourism specialists, by applying the professional skills model achieved in the instructive-tourism practice, necessary for the field work, which led to the efficiency of their professional training.

The theoretical significance of the work is determined by the methodical and organizational aspects, scientifically and experimentally justified, the training process of the students' professional skills in the instructive-tourism practice within higher education institutions of physical education and sports, which enhance the existing insights of the students' professional training within tourism specializations.

The applicative value of the work is determined by the ability to use in practice the professional skills model of the future tourism specialist achieved within the instructive-tourism practice, which can mark the approach of the students' professional skills training within the internships, by capitalizing on the tourism field activities.

Implementation of scientific results. The study results and the requirements for professional skills training in the instructive-tourism practice, through the active involvement of students in planning, organizing and carrying out practical field activities were implemented within the State University of Physical Education and Sports, as well as in other institutions from Moldova.

LUNGU Ecaterina

**FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE ALE STUDENȚILOR
ÎN CADRUL PRACTICII INSTRUCTIV-TURISTICE**

Specialitatea: 533.04. Educație fizică, sport, kinetoterapie și recreație

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 19.04.2024

Formatul hârtiei 60×84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset

Tirajul 30 ex.

Coli de tipar 2,0

Comanda 13

**Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport
MD-2024, Republica Moldova, Chișinău, str. A.Doga, 22**